

Kié március 15-e?

Nemzeti ünnepünk megítélésének változásai

Kompetenciaterület:

Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

12. évfolyam

Programcsomag:

Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Szekszárdi Júlia

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Felhívni a diákok figyelmét a nemzeti ünnepeknek a kollektív identitástudat alakításában játszott szerepére. Tudatosítani bennük, hogy nemzeti ünnepeink megítélését nagymértékben befolyásolták és befolyásolják az aktuális történelmi/politikai körülmények.
A modul témái, tartalma	Témák: Identitás – hagyomány, magyarságtudat, hazafiság; demokrácia – érdekérvényesítés, véleménynyilvánítás; társadalom – politika, hatalom, diákmozgalmak; konfliktus – szembe fordulás a hatalommal; életmód – szabadság, ünnepek; kultúra – generációk; társadalmi nyilvánosság – tömegkommunikáció, propaganda, manipuláció Tartalom: Az ünneppel kapcsolatos személyes asszociációk. Az ünnep története 1948-tól napjainkig. Március 15-e eszmevilága. A politikai hatalom és a mindenkori ellenzék viszonya március 15-éhez.
Megelőző tapasztalat	Magyarország történelme 1848-tól 1989-ig
Ajánlott továbbhaladási irány	Egyéb nemzeti, illetve állami ünnepeink vizsgálata (október 23. és augusztus 20.)
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: autonómia, identitás, hitelesség A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információk rendszerezése, problémaazonosítás, kritikai gondolkodás, kreativitás Társas kompetenciák: empátia, együttműködés
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom Tantárgyakhoz: társadalomismeret; osztályfőnöki óra Modulokhoz: Naptárak és ünnepek (14-15 évesek); Széchenyi és Kossuth vitája (16-17 évesek); A fordulat éve (17-18 évesek); Támogatás, tiltás és tűrés (17-18 évesek); A Szabad Európa Rádió (17-18 évesek); Rendszerváltás Magyarországon (17-18 évesek); Mikor szakad el a cérna? (17-18 évesek)
Támogató rendszer	<i>Március örök</i> (Idézetgyűjtemény). Összeállította: Máthé Pál. Élet és Tudomány, 1996. március www.sulinet.hu Ungváry Krisztián: <i>Március 15. a Kádár-korszakban: tüntetések és megtorlások</i> . HVG, 2006. március 14. http://hvg.hu/itthon/20060311marc15.aspx

Bevezető gondolatok

Egyik legjelentősebb nemzeti ünnepünk ma közel sem váltja ki azt az érdeklődést és lelkesedést, amit a rendszerváltás előtti másfél évtizedben kiváltott. A most felnövekvő generáció általában kiábrándult az ünnepekből, az ünnepélyeket általában unja, s nagyon kevés olyan iskola akad, ahol sikerül ellensúlyozni a kapcsolódó közönyt. Pedig a kollektív identitás, a társadalmi szolidaritás kialakulásának nem elhanyagolható részeit képeznék a közös élmények, a közös társadalmi emlékezetre épülő ünnepi pillanatok. A történelmi múlt jelennek szóló üzeneteit megérteni és megértetni fontos nevelői feladat.

Március 15. hagyományosan elismert és köztiszteletnek örvendő emléknap. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc leverését követő önkényuralom egységbe kovácsolta a nemzetet. Hosszú ideig közös volt a gyász a csatatéren „hősi halált” halt költő miatt, és nem véletlen, hogy Kossuth alakja emberfelettivé nőtt, a személye körül legendák szövődtek. A kiegyezés idején elhalványult forradalom eszméje. Az Osztrák-Magyar Monarchia idején betiltani ugyan nem lehetett az ünnepet, de Ferenc József császárnak (aki már Haynau vérengzésének idején is uralkodott) nem lehetett könnyű elfogadni a forradalom emlékét, s a forradalomra emlékezőknek sem a nevéhez fűződő megtorlásokat. A „boldog békeévekben” létrejövő kettősség (a nem engedünk a 48-ból -, de tiszteljük a koronát) érdeklődő diákok számára akár vitára is érdemes téma lehet.

Viharos történelmünk számos lehetőséget adott e nemzeti ünnep üzenetének újabb és újabb értelmezésére. A trianoni traumát követően a 48-as forradalom eszmerendszere erős patetikus felhanggal ismét központi helyre került, a második világháborúba pedig a 48-as emlékeket idézve küldték hadba a fiatalokat ígérve, hogy ezúttal nem fegyverletétellel, hanem győzelemmel zárul a harc. A proletárdiktatúra más megközelítéssel törekedett kisajátítani a mindenki számára oly fontos emléknapot, amelyet népforradalomként tartott számon, és saját politikai szándékai közvetlen előzményének tekintett.

Az 1956-os forradalom azonban olyan hitelesen elevenítette fel a 48-as eszmevilágot, hogy utána következő diktatúra már nem tekinthette sajátjának ezt a történelmi örökséget. Március 15. évtizedeken keresztül üldözött és szankcionált ünnep volt, amelyet hivatalosan a két másik tavaszi ünneppel (március 21, április 4) összeolvasztva a Forradalmi Ifjúsági Napok keretében ünnepeltettek meg.

A modul keretében március 15. megítélésének történelmi változásainak nyomon követésére kerül sor abban a reményben, hogy a mai fiatalok megtalálják majd ennek az ünnepnek a mához szóló üzenetét. Globalizálódó világunkban ugyanis egyre nagyobb jelentőségük van a lokális kötődéseknek, új jelentőséget nyer a nemzeti identitás. Ennek pedig fontos része a történelmi emlékezet, illetve azok a jeles napok, amelyekre együttesen is emlékezni kell.

Módszertani ajánlás

A két órát egymás után is meg lehet tartani, de amennyiben különválnak a két 45 perces egység, lehetőség nyílik a közben eltelt időszakban célzott kutatómunkára, illetve a prezentáció gondosabb elkészítésére.

Mivel a téma feldolgozása csoportmunkában történik, és menetközben is sok mozgás szükséges, mindenképpen mobil bútorzat és elegendő tér kell a foglalkozás megtartásához. A plenáris megbeszéléseknél a székeket körben helyezzük el.

Öt állandó csoporttal dolgozunk. A csoportok kialakítása véletlenszerű csoportalkotással történik. Javaslom a randommódszert, amellyel a szervezés viszonylag gyorsan lebonyolítható. (A tanulók körben helyezkednek el, sorban kapnak 1-1 sorszámot 1-től 5-ig. Az azonos sorszámmal rendelkezők alkotnak egy csoportot.)

Összesen 26 egyéni feladatlap áll rendelkezésre (a 4. csoportban 6, a többiben 5). Amennyiben alacsonyabb az osztálylétszám, akkor egy tanuló több feladatlapot kap. Ha több diákunk van, egy-egy feladatlappal többen is foglalkozhatnak.

A ráhangoló szakaszban plakátkészítés vagy ötletbörze formájában idéznek fel gondolatokat a nemzeti ünneppel kapcsolatban. Mindkét esetben rögzíteni kell az eredményt, mivel a záró (értékelő) szakasznál az egyes csoportok, illetve csoporttagok ehhez tudják viszonyítani ismereteik bővülését, véleményük alakulását.

A plakáthoz szükség van csomagolópapírra és különböző színű filctollakra. A saját csoportján belül mindenkinek legyen saját színe! A plakát alján tüntessék fel, hogy ki melyik színnel dolgozott. Az ötletrohammal összegyűjtött gondolatok is kerüljenek fel egy poszterre.

Az irodalom vagy a képzőművészet iránt erősebben érdeklődő tanulócsoporthoz a kapcsolódó irodalmi művek felidézése is érdemes sort keríteni. Érdemes hivatkozni például Vörösmarty vagy Arany szabadságharc után keletkezett verseire, a szabadságharc emlékét idéző történelmi festményekre (kivetíthető képeket mellékelünk a modulhoz). A XX. századi költemények közül érdemes felidézni Babits *Petőfi koszorú* című költeményét 1923-ból.

A csoportok önállóan dolgoznak, és a csoportokon belül egyéni feladatokat is meg kell oldani. Lényeges a feladatfelelős szerepe, akinek mederben kell tartania a tevékenységet, és ügyelni a megjelölt időkeretek betartására. A csoportok a foglalkozás során átszerveződnek, hármasával körbe látogatják a többi társaságot. Ebben az esetben is fontos, hogy a helyváltogatás meghatározott időintervallumon belül és egyszerre történjék. A csoportközi mozgást a tanár irányítsa. Az egyes csoporttagok közben ugyanis több feladatot oldanak meg, nem célszerű tehát elvonni a figyelmüket saját munkájukról.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

Az egyes munkaszakaszoknál szóban értékeljük az egyes csoportok munkáját, az elkészült produktumokat.

A foglalkozás „sikerkritériuma”, hogy mennyire sikerült az érdeklődést felkelteni az ünnep iránt, illetve motiválni a diákokat a témával kapcsolatos további tájékozódásra.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Idézetgyűjtemény

P2 – Megoldó kulcs a D6. számú tanulói segédletben található feladat értékeléséhez

P3 – Megoldó kulcs a D7. számú tanulói segédletben található feladat értékeléséhez

P4 – Megoldó kulcs a D8. számú tanulói segédletben található feladat értékeléséhez

P5 – Kérdések

Tanulói segédletek

D1 – Az ünnep története I. A forradalom emléke az önkényuralom idején. Egyéni és csoportos feladatlapok. Mindegyikből egy példányra van szükség.

D2 – Az ünnep története II. Kiegyezés. Egyéni és csoportos feladatlapok. Mindegyikből egy példányra van szükség.

D3 – Az ünnep története III. Háborúk és forradalmak. Egyéni és csoportos feladatlapok. Mindegyikből egy példányra van szükség.

D4 – Az ünnep története IV. Proletárdiktatúra és forradalom. Egyéni és csoportos feladatlapok. Mindegyikből egy példányra van szükség.

D5 – Az ünnep története V. Ellenzéki ünnep. Egyéni és csoportos feladatlapok. Mindegyikből egy példányra van szükség.

D6 – Az aktuális események hatása az ünnepre. Csoportos feladatlap. A lapot öt példányban kell sokszorosítani.

D7 – Március 15-e, mint a hatalom eszköze. Csoportos feladatlap. A lapot öt példányban kell sokszorosítani.

D8 – Az ellenzék ünnepe. Csoportos feladatlap. A lapot öt példányban kell sokszorosítani.